

Ria Vaahto

JOTAIN SILTÄ VÄLILTÄ

Sukupuolen ristiinesittäminen YouTuben meikkivideoissa

Internetin videopalvelu YouTube kehottaa käyttäjiään "julkaisemaan" itsensä sloganillaan "Broadcast Yourself". Tässä sosiaalisen median ympäristössä käyttäjät näyttäytyvät toisenlaisina kuin perinteisten mediamuotojen kohdalla. Myös sukupuolta esitetään aiemmasta poikkeavin tavoin. Mitä YouTube-videot kertovat katsojilleen sukupuolesta ja sen toisin toistamisen mahdollisuuksista?

YouTube-videossaan KandeJohnson sutii kasvoilleen sotkuisesti erilaisia värejä. Vielä hetki sitten kuvassa näkyi nuoren naisen sijaan erehdyttävästi Michael Jacksonia muistuttava hymyilevä hahmo. Kahdenkymmenen nopeutetun meikkausminuutin kuluttua katsojat saavat todistaa, miten videon alun ennakoima muodonmuutos tapahtuu. Petriluden video seuraa samaa kaavaa. Alussa hän vilkuttaa hymyillen kameralle. Kasvoilla korostuvat voimakkaat kontrastit, kuten tummaksi meikatut silmät ja huulet sekä parransänki ja kulmikkaat kasvojen piirteet. Pian kuva muuttuu lähikuvaksi. Puolet kasvoista on vielä ehostamattomina alastoman näköiset edelliseen verrattuna. Kasvojen muokkaaminen meikkaamalla voi alkaa.

KandeJohnson ja Petrilude ovat vain muutamia olemassa olevista YouTuben meikkivideoiden tekijöistä. He lataavat YouTube-kanavilleen videoita, joiden sisältö keskittyy meikkaamiseen ja siinä opastamiseen. Kameran kuvatessa he rakentavat erilaisia kokonaisuuksia ihon pinnalle ja selittävät samalla katsojille mitä videoilla tekevät. He eivät ole yksin, sillä tällaiset meikkivideot ovat muodostuneet YouTubessa omaksi selkeäksi genrekseen, jonka suosio on huomattava. Haku YouTuben sisäisellä hakukoneella hakusanoilla "make up videos" tuottaa yli 600 000 osumaa. Pelkästään meikkivideoille omistettuja

¹ Haut suoritettu 24.1.2012.

² YouTuben laskentamekaniikka on ainoastaan suuntaa-antava ja elää ajassa, mutta käyttäjien kanavilla rekisteröityjiä seuraajia on 10.12.2011 ollut seuraavasti: EnKore Make Up 140 503 tilaajaa, videoita katsottu 18 735 972 kertaa; KandeeJohnson 710 313 tilaajaa, videoita katsottu 131 896 908 kertaa; Petrilude 333 449 tilaajaa, videoita katsottu 50 300 190 kertaa. Luvut tarkistettu 10.12.2011.

³ Heteronormatiivisista ideoista ks. esimerkiksi Rossi 2002.

kanavia puolestaan löytyy samoilla hakusanoilla hiukan alle 30 000.¹

Yhden omaleimaisen, meikkivideoiden keskuudesta nousevan alagenren muodostavat ristiinesittämiseen perustuvat videot, joissa identiteettikategorioiden rajat sekoittuvat. Tähän ryhmään lukeutuvat myös mainitut KandeeJohnsonin ja Petriluden videot. Näissä videoissa toimija usein performoi sukupuolta ristiin (biologinen mies performoi naista tai biologinen nainen performoi miestä) tai jotakin selkeiden sukupuolten väliltä. Tällöin sukupuolen tekemisen keinotekoisuus korostuu ja viittaussuhteet tulevat erityisen näkyviksi. Vaikka nämä ristiinrepresentoivat esimerkit edustavat meikkivideoiden marginaalia, tarjoavat ne silti mielenkiintoisen katsauksen YouTuben tarjoamiin sukupuolen toisin toistamisen mahdollisuuksiin.

Tässä artikkelissa pohdin juuri näitä ristiinesittämiseen keskittyviä YouTube-videoita. Nykypäivän uusmedian korostunut yhteiskunnallinen asema, jossa YouTube, Twitter ja Facebook esiintyvät internetin pyhänä kolminaisuutena, antaa aiheita pohtia miten nämä uudet mediaympäristöt vaikuttavat ymmärrykseemme sukupuolesta. Kyseistä YouTube-ilmiötä lähestyessäni tukeudun ennen kaikkea sukupuolentutkimuksen esittämiin teorioihin sukupuolen performatiivisuudesta. Käsittelen feminiinisyyttä ja maskuliinisuutta sekä drag-tutkimuksen lähtökohtia pohtiessani meikkivideoiden pelaamaa sukupuolipeliä. Kysyn, miten meikkivideot luovat heteronormatiivisesta ideaalista poikkeavia sukupuolia. Lisäksi tarkastelen, miten feminiinisyydet ja maskuliinisuudet rakentuvat videoissa ja miten ne toimivat suhteessa toisiinsa. YouTube-videoista nousevia keskeisiä piirteitä peilaan muun muassa Fredric Jamesonin (1990) kehittämiin ajatuksiin pinnanomaisuudesta, syvyyden katoamisesta ja fragmentoitumisesta. Lisäksi näen erilaisten yhtäaikaisuuksien ja päällekkäisyyksien karakterisoivan kyseisiä meikkivideoita.

Lähestyn tarkastelemiani kysymyksiä esimerkivideoiden avulla, jotka kaikki perustuvat mainittuun ristiinesittämisen problematiikkaan. Videot on valittu YouTuben ristiinrepresentoivien meikkivideoiden joukosta kiinnittämällä huomiota esimerkiksi videoiden korkeisiin katselulukuihin. Valitut videot ovat omassa genressään suhteellisen tunnettuja, minkä vuoksi aineisto on myös suuren yleisön käsillä.² Lisäksi esiin on haluttu tuoda mahdollisimman monia identiteettikategorioita, joten videoissa on otettu huomioon sukupuolen lisäksi esimerkiksi etnisyyden ja muut erilaiset viittaussuhteet. Aineiston valinnassa korostuu tietysti myös tutkijan oma subjektiivinen valinta, ja kyseiset videot toimivatkin esimerkkeinä, joiden avulla voidaan avata yhtä näkökulmaa, josta lähestyä YouTube-videoita.

Kyseisten meikkivideoiden käyttäminen esimerkkeinä korostaa myös YouTubessa syntyviä vastadiskursseja ja niiden tuottamaa marginaalista toimintatilaa. Ne kommentoivat, ideoivat ja toistavat samoin tai toisin olemassa olevia sukupuolimalleja, ja näin luovat mahdollisuuksia myös poikkeaviin sukupuoliperformansseihin ja heteronormatiivisen ideaalin vastustamiseen.³ Heteronormatiivisuudesta poikkeavat meikkivideot ovat osoituksia marginaalin puolella tapahtuvasta liikehinnästä, joka käyttää hyväkseen vallitsevaa kulttuuritilannetta ja sen synnyttämiä sisällöntuotannon muotoja niin suhteessa YouTubeen kuin meikkaukseen liittyvään yleiseen diskurssiinkin.

Meikkivideot voidaankin nähdä myös vastateksteinä perinteisten mediamuotojen tuottamille malleille, kuten esimerkiksi naistenlehtien meikkiartikkeleille ja niiden korostamalle heteronormatiiviselle feminiinisyydelle. Näistä on usein jätetty pois feminiinisyyden eri sävyt, kuten naismaskuliinisuus, miesfeminiinisyys sekä miehet muutoin paitsi objektivoivan katseen haltijoina, joille heteronormatiivista feminiinisyttä performoidaan.

On kuitenkin muistettava, että myös näiden videogenrejen sisältä on löydettävissä monia erilaisia ja keskenään ristiriitaisia ääniä ja diskursseja, jotka taistelevat tilasta ja kilpailevat katsojista. Kaikki videot eivät siis näyttäydy samoin, eivätkä meikkivideot konventioistaan huolimatta ole genrenä yhtenäinen.

YouTuben erityispiirteet

Vuoden 2005 kesäkuussa lanseeratun YouTube-sivuston merkitys nykyisessä mediakentässä on kasvanut kasvamistaan ja YouTube onkin internetissä johtava videoiden levittämiseen, kommentoimiseen, arvosteluun ja niiden ympärille sijoittuvaan keskusteluun erikoistunut sovellusalusta. Sivuston keskeinen merkitys on liittynyt sen käytettävyyteen ja yksinkertaisuuteen. YouTube on ollut ensimmäisiä sivustoja, joka on antanut yksittäisille käyttäjille mahdollisuuden julkaista ja levittää internetissä omia videoita ilman erikoistuneita teknologisia laitteita tai erityisosaamista. (Burgess & Green 2009, 1.) Materiaalin laajuudesta huolimatta YouTubeen on kehittynyt myös oma erityinen mediaalisuutensa, omat lajityypit ja konventiot, jotka eroavat perinteisistä mediamuodoista. Juuri tämä YouTuben erityislaatuisuus tuo mukaan poikkeavia piirteitä myös suhteessa sukupuolten esittämiseen.

Tässä uudessa mediaalisuudessa korostuu erityisesti videon merkitys. Jo Fredric Jameson ehdotti nykypäivän uudeksi kulttuurisen hegemonian airueeksi videota, joka oli syrjäyttämässä aiempia keskeisiä mediamuotoja, kuten painetun sanan (Jameson 1991, 68–76). 1990-luvun kontekstissa Jameson ymmärsi videon lähinnä televisiona tai videotaiteena (Jameson 1991, 69), mutta YouTube toimii yhtenä malliesimerkkinä videon yhä tärkeämmäksi käyvästä roolista myös nyky-yhteiskunnassa. Videon ja tietokoneen, tai laajemmin katsottuna teknologian, yhteys korostuukin sekä tarkasteltavassa aineistossa että koko YouTube-järjestelmässä.

Tietoteknologian korostuneeseen asemaan viittaa myös näiden sukupuoliperformanssien tallentuminen kyseiseen muotoon. Jameson yhdistääkin videon juuri hallitsevaan tietokone- ja informaatioteknologiaan (Jameson 1991, 76), jolloin näiden performanssien tallentuminen videomuotoon ei näyttäydy sattumanvaraisena. Informaatioteknologian edelleen jatkuva leviäminen ja käytön kasvu mahdollistavat nykyisen internet- ja YouTube-kulttuurin. Nettivideoiden on nähty heijastavan minän pluralismia ja tuottavan tietoa tavasta, jolla voimme luoda moninaisia versioita kokemuksistamme. Tällöin videot auttavat esimerkiksi representoimaan subjektiviteetin moninaisuutta ja intertekstuaalisuutta ihmisten keskinäisissä suhteissa. (Strangelove 2010,

76.) Tämä korostaa videoiden ja erityisesti nettivideoiden tietynlaista mediaalista luonnetta ja asemaa mediakentällä.

Internet ja erityisesti sellaiset sosiaalisen median sivustot kuin YouTube ovat oivallisia kanavia videoiden sukupuoliperformanssien julkaisemiseen myös (näennäisen) demokraattisuutensa vuoksi. Internetiin yhä kehittyvänä mediaympäristönä ei ole vielä stabiloitunut selkeää ideologista konsensusta. Se on lähtökohtaisesti ambivalenttinen ja ristiriitaisuuksien täyttämä, vielä toistaiseksi vailla hallitsevaa ideologiaa tai sukupuoli-ihannetta. (Strangelove 2010, 100.) Tämän vuoksi myös vastaäänien esiinpääseminen on internetissä helpompaa kuin perinteisissä mediamuodoissa. Lisäksi suhteessa itseilmaisuuksiin ja identiteetin rakentamiseen internet näyttyy mediumina, joka nimenomaan horjuttaa identiteetin stabiilitteettia (Strangelove 2010, 68) ja merkitykset liikkeelle saadessaan se myös avaa monenlaisia identiteetin ilmaisun mahdollisuuksia. YouTube onkin oivallinen kanava meikkivideoissa esitellyn sukupuolisen pluralismin, yhtäaikaistuuksien ja päällekkäisyyksien esiintuomiseen oman erityisluonteensa vuoksi.

YouTuben levinneisyyden ja laajan käyttäjäkunnan vuoksi myös sen esittelemien performanssien vastaanotto helpottuu. Perinteisten mediamuotojen uudelleentulkinnat ovat vaikuttaneet suureen yleisöön vain vähäisesti, koska amatööritekijöillä ei ole ollut internetin tapaista vartenotettavaa välityskanavaa viesteilleen (Strangelove 2010, 162). YouTube tuokin myös marginaalin helpommin näkyville ja luo sen kautta tilaa heteronormatiivisuutta kyseenalaistaville vastaäänille. Lisäksi se välittää nuo vastaäänit suuremman yleisön ulottuville. Perinteisesti maskuliinisuus ja kaupallisuus on nähty internetin keskeisinä voimina, mutta osanottamisen ja tuotannon sukupuolitettu suhde on pysyvässä muutoksen tilassa. Koska uusmediaympäristö antaa etuoikeuksia niille, jotka tuottavat sen tarpeisiin sisältöä, saavat esimerkiksi naiset uudenlaista valtaa sen piirissä. Näin ollen YouTuben sovellusalusta luo myös naisten äänille uusia ilmaisukanavia. (Strangelove 2010, 100.) Vastaavasti voimme nähdä YouTuben luovan tilaa myös muiden marginaalisten ryhmien äänille.

On kuitenkin tärkeää muistaa, että YouTuben kaltaisesta, koko-aikaisessa käymistilassa olevasta järjestelmästä puhuttaessa ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaistakaan pyrkiä luomaan definiitiivisiä päätelmiä. YouTube näyttyy valtavana videosuona, jossa ristiriitaiset ja taistelevat diskurssit etsivät yhä omaa paikkaansa. Tämän vuoksi YouTuben tutkiminen muodostuu erilaisten tulkintojen välisistä valinnoista, joiden kautta YouTube näyttyy aina uudelleen erilaisena kontekstista riippuen. (Burgess & Green 2009, 9.) Toisin sanoen jokainen YouTube-tutkija asemoi tutkimuskohteensa uudella tavalla, eikä kattavia kokonaiskuvia ole mahdollista luoda.

Meikkivideot ja sukupuoli

Meikkivideot kiinnittyvät YouTube-kontekstissa usein toiseen YouTube-ominaiseen genreen eli tutorialiaaleihin. Tutorialaaleissa opastetaan katsojaa mitä moninlaisimmilla taidoilla esimerkkikuvilla ja samanaikaisilla verbaalisilla tai tekstipohjaisilla ohjeilla. Meikkivideoiden kohdalla tämä

useimmiten tarkoittaa, että videolla esiintyvä toimija meikkaa itse itsensä kameran edessä, selostaa samalla toimintaansa ja ohjeistaa katsojaa saman lopputuloksen toteuttamisessa. Toimija saattaa kommentoida performanssiaan yleisesti tai keskittyä ainoastaan teknisen toteutuksen kommentoimiseen. Samalla toimija välittää videon katsojalle teknisiä taitoja ja tulee artikuloineeksi sukupuolen merkitystä ja sen hyväksyttäviä käytäntöjä sekä uusmediaympäristössä että laajemmassa kulttuurikontekstissa.

Koska käsitän sukupuolen sosiaalisesti konstruoiduksi, toimivat nämä sukupuoliperformanssit myös sukupuolen uudelleen esittämisen mahdollisuuksina, jotka YouTube'n suosion vuoksi voivat saavuttaa suurenkin yleisön. Käsitykseni sukupuolen konstruktio- luonteesta kumpuaa Judith Butlerin ajatuksista. Butlerin mukaan sukupuoli ei ole luonnollinen, biologinen tosiasia. Sen sijaan Butler näkee sekä sukupuolen että siihen liittyvän biologian sosiaalisesti rakentuneina ja kiistää biologisen essentialismin. Butlerin mukaan sukupuoli on performatiivista toistoa, eikä todellista sukupuolta ole löydettävissä näiden performatiivisten aktien takaa. Tämän vuoksi erilaiset sukupuolikategoriat, kuten nainen ja mies, pysyvät avoimina, tulkinnanvaraisina ja liikkuvina. (Butler 1990, 1–25.) Lisäksi Butlerin käsitys performatiivisuudesta jättää tilaa myös sukupuolen toisin tulkitsemiselle ja perinteisestä eroaville esityksille, sillä jokainen toisin toisto määrittelee sukupuolta osaltaan myös uudelleen (Butler 2006, 236).

Mielenkiintoisesti tähän aspektiin liittyy myös videoiden käyttämä tutoriaaliretoriikka. Retoriikkansa vuoksi videot asettavat nimenomaan sukupuolen erikoiseen diskurssiin, sillä ne kirjaimellisesti opettavat kuinka sukupuolta tehdään. Meikkaustutoriaalit toimivat ikään kuin oppivideoina oikean tai vääränlaisen sukupuolen konstruktiossa. Videot toimivat myös dekonstruktion välineinä, sillä ne paloittelevat sukupuoliperformanssit osiin ja yhdistävät paloja uudelleen tehden näin sukupuolen rakentuneen luonteen näkyväksi ja asettaen sukupuolten luonnollistetut muodot kyseenalaisiksi.

Tässä viitekehyksessä videot voidaankin yhdistää Butlerin ajatukseen toisin toistosta, sillä heteronormatiivisista ideaaleista poikkeavat videot näyttävät kuinka tehdä sukupuoli myös toisin ja tutoriaali- asetelmansa vuoksi, eräänlaisina oppivideoina, ikään kuin implisiittisesti kehottavat tähän. Erityisesti videoissa, joissa performanssit perustuvat ristiinrepresentointiin, sukupuolen mielivaltaisuus ja sen keinotekoinen tekeminen korostuvat. Mielenkiintoisia ovat myös videot, jotka eivät tunnu päätyvän mihinkään selkeään sukupuolika- tegoriaan, vaan tuottavat jotakin näiden väliltä. Kyseisissä videoissa korostuvat pinnan merkitys ja identiteettikategorioiden liikkuvuus. Lisäksi videoissa sukupuoli on pysyvässä prosessin tilassa, eikä se näytä edes pyrkivän vakaaseen tai stabilisoituneeseen tilaan. Sen sijaan nimenomaan liikkuvuus ja prosessimaisuus korostuvat keskeisinä näissä sukupuoliperformansseissa.

Drag ja sukupuoli

Juuri ristiinesittämiseen perustuvat videot tekevät sukupuolen dekonstruktioprosessin erityisen näkyväksi. Yhtenä esimerkkinä näistä ristiinesittämiseen perustuvista videoista toimivat drag-videot. Nähtävillä on perinteisiä drag queeniksi muuttumiseen keskittyviä transformatioita sekä erilaisia drag-performansseja, joissa drag queen esiintyy. Ensimmäinen kategoria paljastaa (useimmiten miespuolisen) käyttäjän drag queeniksi muuntumisen prosessin, joka aiemmin on sijoittunut lähinnä esiintymislavojen kupeessa oleviin suljettuihin takahuoneisiin. Toisen kategorian kohdalla jo valmiin drag queenin esiintyminen vertautuu perinteisempään lavaperformanssiin. Näiden videoiden lisäksi on kuitenkin löydettävissä myös esimerkkejä, joissa dragin ja siihen liittyvän feminiinisyyden rajankäynti hämärtyy. Butlerin mukaan sukupuolen kumouksellinen potentiaali tulee erityisen näkyvästi esiin dragissa, sillä se paljastaa sukupuolisen imitaationsa kautta myös sukupuolen sisäsyntyisen imitatiivisen luonteen (Butler 2006, 231–232).

Kaikki tutkijat eivät kuitenkaan suhtaudu dragiin yhtä positiivisesti kuin Butler. Yhä monissa nykytutkimuksissakin drag nähdään ongelmallisena, erityisesti suhteessaan feminiinisyteen. Negatiivisessa valossa dragin on nähty objektivoivan naiseutta patriarkaalisen kulttuurin tavoin, sillä drag asettaa feminiinisyteen liitetyt elementit näytteille ja perustuu stereotyyppien hyväksikäyttöön (ks. esim. Raymond 1994). Lisäksi esimerkiksi Steven P. Schacht toteaa, että drag ei perustu miespuolisten drag-esiintyjien keskuudessa aktuaalisten naisten tai feminiinisyyden arvostukseen. Sen sijaan kyseessä on ennemminkin miehisen vallan juhla, joka alleviivaa miehistä kaikkivoipaisuutta jopa feminiinisyyden esityksissä. Schacht näkee maskuliinisen ruumiillisuuden ylivaltaisuuden olevan dragissa ihannonnin pääasiallisena kohteena ja todistavan kuinka mies dragissa on biologista naista ylempi esimerkki feminiinisydestä. (Schacht 2001, 167.) Lisäksi dragiä on kritisoitu esimerkiksi tekofeminiinisydeksi ja misogynistiseksi burleskiksi (Goldie 2001, 126).

Kritiikistä huolimatta on kuitenkin kiistatonta, että drag tuo perinteisen sukupuolijaon rinnalle toisenlaisia tapoja tehdä sukupuolta. Tämä voi toimia myös strategiana, joka kiinnittää huomiota juuri näihin sukupuolen tekemisen tapoihin ja niiden kyseenalaistamiseen, jolloin nimenomaan tätä negatiivista feminiinisyyden kuvaa voidaan käyttää hyödyksi sukupuolisuuksien konventioiden purkamisessa.

Tutkimuksellisessa kontekstissa drag onkin liitetty juuri liioiteltuun ja ylilyötyyn feminiinisyteen. Drag queenin on nähty kykenevän liikkumaan myös sellaisilla alueilla, jotka näyttävät biologisille naisille mahdottomina. Monesti drag queenit tulevat luettaviksi tai tunnistettaviksi (*become readable*) sellaisissa tilanteissa, joissa naisen olisi mahdotonta esiintyä samoin. Esimerkiksi drag queenien kärjistetty ja objektivoiva seksuaalisuus toimii usein merkinä, joka tekee näihin liittyvän miehisyyden selväksi. Objektivoiva naisellisuus erottaakin drag queenit "oikeista naisista", ja tämä potentiaalinen tunnistettavaksi tai luettavaksi tuleminen (*potential readability*) on keskeinen osa drag queenin olemusta. Mikäli tämä potentiaalinen luetuksi tuleminen mahdollisuus katoaa ja drag queen muuntautuu liian uskottavaksi

naiseksi, vie tämä drag queenin sukupuoliperformanssista pois terän –juuri tunnistettavuus on keskeinen osa drag queen –mäisyyttä. Ilman sitä drag queen muuttuu joksikin muuksi. Hän kiinnittyy *passing*-diskurssiin, jonka mukaisesti esimerkiksi osa transsukupuolisista pyrkii elämään uskottavina tietyn sukupuolen edustajina ilman että heitä leimataan transsukupuolisiksi. (Goldie 2001, 133.)

Passing, tai läpimeno, viittaa tässä yhteydessä pyrkimykseen performoida tiettyä sukupuolikategoriaa niin, että tämä hyväksytään ”luonnollisena”. Sukupuolen kohdalla *passing* liittyy esimerkiksi erilaisiin transkategorioihin, jolloin pyrkimys on performoida sukupuolta niin, että toimijoita ei tunnisteta transsukupuolisiksi. Lisäksi *passing* voi liittyä myös erilaisiin rodullisiin kategorioihin, jolloin sen juuret ulottuvat esimerkiksi orjuuden ajan pyrkimyksiin erottautua orjuutetusta ryhmästä (ks. esim Ginsberg 1996). Muun muassa Judith Halberstamin mukaan *passing* ei liity sukupuolen väärentämiseen, vaan se kyseenalaistaa konventionaaliseen sukupuoleen tai rotuun liittyviä sijoituksia asettamalla perinteisten arvojen pääoman kyseenalaiseksi omalla läpimienollaan (Halberstam 2005, 72–73). On totta, että *passing*-diskurssiin liittyvät toimijat saattavat aiheuttaa rauhattomuutta, joka on yhteydessä identiteettikategorioiden välisiin rajoihin ja niiden ylittämiseen liittyvään kulttuuriseen ahdistukseen (Ginsberg 1996, 2). Sen voidaan nähdä ilmenevän myös esimerkiksi viharikoksissa (näistä ks. Halberstam 2005, Noble 2003, Ginsberg 1996).⁴

Esimerkiksi YouTubessa EnKore-käyttäjän video *EnKorinne's Orange-Copper & Plum Eye* toimii sekoituksena heteronormatiivisen feminiinisyyden ideaaleja ja drag-diskurssia tavalla, joka hämärtää dragin liioittelun ja hyperfeminiinisyyden luettavuuden. Videolla EnKoren drag-persoonaa EnKorinne työstää silmämeikkiään. Videossa on prologi ja epilogi, joissa EnKore ja EnKorinne asetetaan kärjistetysti vastakkain toistensa voimakkaasti sukupuolitettuina, stereotyyppisinä vastakohtina. Prologi muodostuu teatraalisesta dialogista, jossa hahmot naljailevat toisilleen liioitellusti. EnKore valittaa päänsärkyä ja EnKorinne nuhtelee häntä turhanpäiväisestä ryyppäämisestä. Alukohta on selkeästi suunniteltu ja koreografioitu kokonaisuus, jossa mukana on myös muutampia proppeja, kuten EnKoren päänsärkyä

⁴ Koen kuitenkin Halberstamista poiketen, että suurin potentiaali sukupuolijärjestelmän perinteisen pääoman kyseenalaistamiseen sijaitsee selkeiden kategorioiden välillä eikä sukupuolibinarismeihin takaisinsulautumisessa, johon *passing* pyrkii.

EnKoreMakeUp-käyttäjän video *EnKorinne's Orange-Copper & Plum Eye*.

hoitava kylmäpussi ja EnKorinnan asusteet.

Prologi ja epilogi toimivat vaarattomaksi tekevän kehyskertomuksen tavoin, joka kehottaa vastaanottajaa tulkitsemaan videolla nähdyn tiukoissa drag-kontekstin rajoissa siitäkin huolimatta, että videon varsinainen sisällöllinen osuus (EnKorinnan oranssi ja violetti silmämeikki) ei tähän viittaa. Ihon muokkaamisen osuudesta onkin poistettu nimenomaan tämä potentiaalinen drag-luettavuus, joka erottaisi videolla tapahtuvan meikkaamisen ”oikeiden naisten” meikkaamisesta. Juuri prologi ja epilogi tuovat takaisin kuvioon drag queenin potentiaalisen luettavuuden ja tunnistettavuuden, joten ne toimivat asemointina, jossa drag-roolit tulevat katsojalle selväksi.

Perinteisen heteronormatiivisen ehostuksen siirtäminen drag-kontekstiin asettaa videon mielenkiintoiseen lähtökohtaan. Videota tai meikkiosuutta ei ole asetettu varsinaisen drag-meikin viitekehykseen. Meikin tekovaiheessa EnKore ei esitä drag-esiintyjää, joten video ei ole perinteinen drag-performanssi. Videota ei ole myöskään asemoitu kertomaan katsojalle miten EnKorinne luodaan, joten kyseessä ei ole drag-transformaatiokaan.

Sen sijaan jo videon nimi *EnKorinne's Orange-Copper & Plum Eye* asemoi kyseisen osuuden ikään kuin naisen omaksi meikiksi, jolloin EnKorinne drag-hahmona ei ole performanssin lopputulos, mutta ei selkeä lähtökohtakaan. Hänen ulkonäkönsä seurailee perinteiseen feminiinisyyteen liitettyjä koodeja eikä näiden liioiteltuja drag-versioita. Varsinainen meikki muistuttaakin enemmän luonnollisuuteen perustuvaa feminiinistä ehostusta kuin drag-meikkiä, jossa maskuliinisuuden merkitsijät häivytetään liioitellun feminiinisyyden taakse. Tästä huolimatta video ei kiinnity *passing*-diskurssiinkaan, sillä videolla maskuliiniseen ja feminiiniseen toimijaan viittaavat merkit ovat läsnä yhtäaikaaisesti tai vuorotellen. Videon nimestä huolimatta meikin tekovaiheessa on epäselvää onko videolla esiintyvä hahmo EnKore vai drag-persoonana EnKorinne, vaiko jotain heidän väliltään.

Vaikka video on nimetty EnKorinnan mukaan ja antaa täten ymmärtää, että itse drag-hahmo on videon toimijana ja kertojana, varsinainen toimija tuntuukin olevan EnKoren ja EnKorinnan sekoitus. Tiukassa

EnKoreMakeUp-käyttäjän video *EnKorinne's Orange-Copper & Plum Eye*.

lähikuvassa kuvatussa meikkiosuudessa ei ole läsnä EnKorinnen merkitsijöitä. Prologissa nähdyt sukupuolen propit, kuten korvakorut, piilolinssit ja peruukki puuttuvat. Tällaiset propit toimivat usein keskeisessä osassa drag queenien *gender*-representaatioissa. Drag queenit luovat uskottavia feminiinisyyden vaikutelmia juuri käyttämällä erilaisia proppeja, joihin voivat kuulua esimerkiksi peruukit, iltapuvut ja korut, mutta myös hormonit. (Newton 1979, 109.) Näiden merkitsijöiden sijaan katsoja näkee videolla lyhyet harmaantuvat hiukset, jotka on peitetty huivilla. Myös EnKorinnen liioiteltu esiintyminen, ääni ja maneerit ovat poissa.

Näkisinkin, että video tuottaa jotakin varsinaisen drag-persoonan ja EnKoren itsensä väliltä – yhdistelmän, jossa drag ja todellisuus sekoittuvat ja kummatkin ovat samaan aikaan sekä läsnä että luettavissa. Tässä korostuu yhtäaikaaisuuden ja päällekkäisyyden periaate, joka dekonstruoi sukupuolen merkitsijät ja sekoittaa ne uudelleen aiemmasta poikkeavaan järjestykseen. Drag-kontekstiin asettuva kehyskertomus ohjaa videon luentaa ja tekee prologin ja epilogin välillä nähdyn vaarattomaksi, mutta tästä huolimatta varsinainen sisältöllinen osuus tuottaa luentani mukaan poikkeavan performanssin dragin ja sen performoijan keskinäisestä suhteesta.

Samaan tapaan Petriluden *Lady GaGa Bad Romance Tutorial* -videossa miespuoliselta näyttävä YouTuben käyttäjä taiteilee kasvoilleen feminiinisen ehostuksen, joka perustuu Lady Gagan *Bad Romance* -videossa nähtyyn meikkiin. Tämä video kuitenkin kieltäytyy perinteisestä drag-kontekstista ja tulee lähemmäs EnKoren videolla nähtyä ihon muokkaamiseen keskittyvää osaa. Petrilude ei missään vaiheessa pyri esittämään Lady Gagua tai edes varsinaisesti näyttämään häneltä. Meikki on ainoa asia, joka viittaa Lady Gagaan eikä performanssiin liity muita proppeja tai maneeereihin nojaavaa esiintymistä. Jopa voimakkaana maskuliinisuuden merkinä luettavissa oleva parta on meikistä huolimatta ajelematta ja siten se entisestään korostaa feminiinisten ja maskuliinisten merkkien yhtäaikaista representaatiota. Video on muutoinkin riisuttu, sillä kameran edessä Petrilude ainoastaan meikkaa itseään, esittelee käyttämänsä tuotteet ja kertoo mitä tekee. Hän ei kommentoi omaa performanssiaan tai ohjaa sen luentaa.

Petriluden videossa korostuu vielä EnKorenkin videota voimakkaammin perinteisen feminiinisen ehostuksen siirtäminen uudenlaiseen kontekstiin, jossa sitä hyödyntää maskuliinisena näyttäytyvä toimija. Drag-kehyskertomus on poistettu ja yhtäaikaisuuksille ei tarjota sukupuoliproblematiikkaa laimentavia selityksiä. Sen sijaan feminiiniset ja maskuliiniset merkit ovat kummatkin voimakkaasti yhtä aikaa läsnä ja luettavissa.

Petrilude-käyttäjän video *Lady GaGa Bad Romance Tutorial*.

Naiset, drag ja naismaskuliinisuus

YouTubesta löytyy myös videoita, joissa naiset hyödyntävät drag-diskurssiin liittyvää kuvastoa. Esimerkiksi *This Is It: The Michael Jackson Make Up* -videolla käyttäjä KandeJohnson muuntautuu nuoresta naisesta Michael Jacksoniksi. Videolla hän esittelee katsojalle kädestä pitäen miten ihon pinta meikataan uuteen uskoon. Nopeutettu kuva muuntautuu katsojan silmien edessä, kun työvaiheet sulautuvat toisiinsa. Videon alussa hän esittelee valmiin lopputuloksen: Kande on pukeutunut Michael Jacksoniksi hiuksia, asua ja aurinkolaseja myöten, ja hän tervehtii katsojaa iloisesti omalla äänellään. Sen sijaan, että hän pyrki kokonaisvaltaiseen illuusioon, jolloin performanssiin sisältyisi myös ääni ja esiintyminen, Kande esiintyy omana itsenään videon alusta loppuun. Toisin kuin EnKoren videossa, KandeJohnson ei myöskään itse aseta videolleen selkeää tulkintakehystä, joka ohjaisi vastaanottajan luentaa näkemästään.

KandeJohnson-käyttäjän video *This is it: The Michael Jackson Make Up*.

Judith Halberstam erottelee naisten dragia ja naismaskuliinisuutta käsittelevässä tutkimuksessaan naismaskuliinisuutta performoivat kategoriat *drag king* ja *male impersonator* -käsittein. *Drag king* -käsitteen hän määrittelee tunnistettavasti miehiseen asuun pukeutuvaksi naiseksi, joka esiintyy teatraalisesti tuossa asussa. *Drag king* performoi maskuliinisuutta parodisesti ja paljastaa näin maskuliinisuuden teatraalisuuden. *Male impersonator* puolestaan pyrkii luomaan mahdollisimman uskottavan, kokonaisvaltaisen miehisyyden performanssin. (Halberstam 1998, 231–232.) Drag-kulttuurin tutkimuksessa suuri osa energiasta on kuitenkin perinteisesti käytetty drag queenien, naisiksi pukeutuvien ja naisina esiintyvien biologisten miesten, tutkimukseen. Vastaavasti *drag kingien*, mieheksi pukeutuvien ja miehinä esiintyvien biologisten naisten, tutkimukseen on käytetty vain vähän aikaa ja energiaa. (Halberstam 1998, 231.)

Halberstamin käsitykset naisten dragistä toimivat perinteistä dragiä paremmin KandeeJohnsonin videon sukupuoliperformanssin tulkinnaissa. KandeeJohnsonin maskuliinisuuden performanssi ei kuitenkaan lukeudu ongelmitta Halberstaminkaan selkeisiin kategorisointeihin. Vaikka mieheksi pukeutuminen kiinnittyy yhdellä tasolla drag-kulttuurin perinteeseen, se ei sido kyseisen performanssin merkityksiä ainoastaan tähän diskurssiin. KandeeJohnson ei ole tunnistettavan miehisestä asustaan huolimatta *drag king* eikä hän myöskään yritä uskottavasti esittää miestä ja lukeudu näin *male impersonator* -kategoriaan.

KandeeJohnsonin videolla esiintyminen on hillitympää kuin mitä Halberstamin ylilyövyillä *drag kingeillä* eikä varsinaisia parodian aineksia ole esityksessä mukana. Tätä tietyllä tavalla hillittyä performanssia voimme Fredric Jamesonin hengessä tarkastella postmodernismille tyypillisenä ilmiönä, jossa parodia korvautuu pastissilla. Pastissille on Jamesonin mukaan ominaista imitaatio sekä nimenomaan satiirin ja naurun puuttuminen. (Jameson 1991, 17.) Nämä piirteet kategorisoivat myös KandeeJohnsonin performanssia. Halberstamin *drag kingiin* ja perinteisiin drag-performansseihin verrattuna KandeeJohnson ei näytä täydy tarpeeksi teatraalisena eikä pyri naurattamaan ylilyönneillään.

Halberstam pohtii *drag king* -kontekstissa myös *femme pretender drag king* -tyyppiä, jonka maskuliinisuuden esitystä KandeeJohnsonin videota vastaavasti värittää hänen oma feminiinisyytensä. Halberstamin mukaan kyseisissä esityksissä performoidaan naisartistin oman maskuliinisuuden epäonnistumista. (Halberstam 1998, 250.) Epäonnistumisen sijaan tilannetta voi tulkita toiseltakin kannalta. Kandeen performoima sukupuoliisuus erottautuu feminiinisuuden ja maskuliinisuuden oppositiosuhteesta ja esittää nämä samanaikaisina vaihtoehtoina, osittain päällekkäisinä. Päällekkäisyyttä korostaa Kandeen tapauksessa feminiinisen äänen käyttö maskuliinisessa asu- ja imitaatiokokonaisuudessa, mikä toimii esimerkkinä siitä ettei hän edes pyri kokonaisvaltaiseen illuusioon. Lisäksi tätä korostaa sekä maskuliinisista piirteistä että suureksi osaksi myös Michael Jacksonin tähtikuvaan liitetyistä maneereista kieltäytyminen.

Näkisin tämän maskuliinisuuden ja feminiinisuuden yhtäaikaisen performanssin binaarijaoittelun ja vastakkainasettelun kyseenalaista-

⁵ Michael Jackson on geneettiseltä perimältään afroamerikkalainen, mutta hän on tullut julkisuudessa kuuluisaksi valkoiseksi muuttuneesta ihonväristään. Jackson itse on kertonut tämän johtuvan erilaisista ihosairauksista, mutta mediaspekulaatio on keskittynyt kysymyksen kosmeettiseen puoleen ja siihen liittyviin erilaisiin kirurgisiin toimenpiteisiin (ks. esim. Adair 2009; Clarke 2009).

vana päällekkäisyytenä ja yhtäaikaisuutena, jolloin maskuliinisuuden ei tarvitse pyyhkiä feminiinisyttä pois, vaan se voi tuottaa sen sijaan uudenlaista naismaskuliinisuutta. Naismaskuliinisuuden toimija sijoittuu silloin "maskuliinisuuden" ja "feminiinisuuden" välitilaan, jossa hän ei ole täydellisesti kumpikaan, mutta viittaa ja lainaa kumpaakin (Noble 2003, 6). Samoin tämä feminiinisuuden luettavuus vertautuu drag-kontekstissa käsiteltyyn spektakelisoidun feminiinisuuden luettavuuteen. Myös tässä yhteydessä Kande Johnsonin feminiinisuuden potentiaalinen luettavuus estää häntä lipsahtamasta *passing*-diskurssiin tai Halberstamin *male impersonator* -kategoriaan. Häntä ei ole tarkoituskaan luulla kokonaisvaltaiseksi mieheksi, vaan hän on tietoisesti jotakin sukupuolikategorioiden väliltä.

Tulkitsen, että tässä naismaskuliinisuuden lajissa erilaisten sukupuolisten merkkien yhtäaikaisuus asettaa toimijan johonkin perinteisen binaariparin välimaastoon, jolloin sekä maskuliinisuus että feminiinisyys voivat olla yhtäaikaisesti läsnä ja luettavissa. Tämä erilaisten kategorioiden päällekkäisyys kuvaa hyvin esimerkiksi Jamesonin kuvailemia postmodernismin piirteitä, jotka Jamesonin mukaan eivät ole vain tyyllillisiä. Ennemmin kyseessä on kulttuurinen dominantti; konsepti, joka sallii erilaisten, toisinaan toisilleen alisteisten, ominaisuuksien läsnäolon ja rinnakkaiselon. (Jameson 1991, 4.)

Meikkivideoiden representaatiokohteet

Usein meikkivideot valitsevat myös representaatiokohteita, joissa identiteettikategorioiden rajat ovat jo valmiiksi hämärtyneet. Esimerkkeinä tällaisista representaatiokohteista voivat olla erilaiset julkisuuden henkilöt, erityisesti populaarikulttuurin alueelta. Nämä populaarikulttuurin merkeillä jo valmiiksi kyllästetyt tähtikuvat toimivat helposti haltuun otettavina esimerkkeinä poikkeavista sukupuoliperformansseista, joita käyttäjien tuottamissa videoissa voidaan omalta osaltaan kehittää eteenpäin.

Kande Johnsonin videolla lopputuloksena on erehdyttävästi Michael Jacksonin näköinen nainen. Representoinnin kohteena Michael Jackson on paitsi mielenkiintoinen myös problemaattinen. Tähtenä Jackson näyttäytyy erikoisena sekoituksena erilaisia identiteettikategorioita. Hän on sekä musta että valkoinen.⁵ Hän on biologinen mies, mutta habitukseltaan hegemonisen maskuliinisuuden vaatimuksia feminiinisempi. Sosiaalinen stigma seuraa usein miehiä, jotka leimataan feminiinisiksi sosiaalisessa merkitysten vaihdossa (Jacob & Cerny 2004, 123), kuten Jacksoninkin kohdalla on tapahtunut. Myös Jacksonin ääni on feminiinisen korkea ja pehmeä. Jacksonin perinteiseen feminiinisyteen liitetyt tavat äänellä – henkäisy, sensuelli huokaus, vinkaus ja muut sanattomat äänituotokset – ovat suorastaan muodostuneet hänen tavaramerkikseen (Mercer 1993, 93).

Michael Jackson saattaa feminiinisyytensä ja erikoisen persoonansa vuoksi olla helpommin hyväksyttävissä biologisena naisena esiintyvän Kande Johnsonin sukupuoliperformanssin kohteeksi, sillä Jacksonin käyttäminen inspiraation lähteenä ei todennäköisesti horjuta hegemonisen maskuliinisuuden käsitettä tai asemaa yhtä

voimakkaasti kuin jonkun toisen. Muutenkin "oudoksi" stigmatisoitu Jackson liikkuu marginaalisen maskuliinisuuden alueella, jolloin hänen maskuliinisuutensa anastaminen ei näyttäydy yhtä suurena uhkana hegemonisille kulttuurikäsitteille sukupuolesta. Myös äänen toiminta auditiivisena epäjatkuvuuden elementtinä jää videossa tulkinnanvaraisemmaksi representointikohteen erityisyyden takia. Jacksonin korkean lauluäänen ja pehmeän naisellisen puheäänen vuoksi Kande Johnsonin oman äänen käyttö ei toimi yhtä suurena kontrastina kuin jos hänen äänensä olisi matalampi. Tämä kaikki tekee Jacksonin performoinnista paitsi helpompaa myös helpommin uskottavaa. Juuri marginaalisuus tekee representoinnin aktin turvallisemmaksi, sillä performanssista nousevia vaihtoehtoisia merkityksiä ei kenties tarvitse ottaa yhtä vakavasti kuin muutoin.

Myös Jackson moninaisuuden fyysisenä esimerkkinä raivaa jo valmiiksi tietä Kande esittämälle yhtäaikaisuuksiin ja toisiinsa sulautumisiin luottavalle naismaskuliinisuuden performanssille. Tapa, jolla Jackson jo valmiiksi on esimerkki useasta yhtäaikaisesta identiteettikategoriasta, tekee helpommaksi myös häneen viittaavan yhtäaikaisuuksiin perustuvan performanssin. Hänessä risteävät erilaiset etnisyydet, tummuus ja valkoisuus, sekä niiden lisäksi myös feminiiniset ja maskuliiniset piirteet. Esimerkiksi Jacksoniin liittyvät ruumiin modifikaatiot voidaan nähdä yhtälailla pyrkimyksinä tuottaa feminiininen, epäseksuaalinen, lapsenomainen tai etnisesti valkoinen ruumis (Davies 2003, 82).

Tällöin myös paralleellit Kande Johnsonin videolla näkyvän toiminnan kanssa suhteutuvat jo valmiiksi Michael Jacksoniin henkilöityvään moninaisuuteen. Siinä missä Kande Johnson videolla muokkaa ihonsa pinnan tummemmaksi, Jackson on oletetusti muokannut oman ihonsa pintaa vaaleammaksi. Pinnan muokkaamisen diskurssi on siis jo valmiiksi ja "sisäsyntyisesti" osa Michael Jacksonin tähtikuvaa. Samoin yhtäaikaisuus on keskeinen osa jo tuntemaamme Michael Jacksonia, joten sen esittäminen myös Kande Johnsonin Jacksoniin pohjautuvassa performanssissa näyttäytyy helpommin nieltävänä. Performanssin akti voidaan nähdä sukupuoliperformanssin lisäksi myös michael-jackson-mäisyyden performanssina.

Vastaavasti myös Lady Gagan tähtikuvaan liittyy voimakas itsensä uudelleen määrittelemisen ja pinnan muokkaamisen diskurssi. Samoin kuin Michael Jacksonin, myös Lady Gagan tähtikuvaan on totuttu liittämään seksuaalinen ambivalenssi, omituisuus ja spektakkelimaisuus. Tämä helpottaa hänen tähtikuvaansa viittaamista ja sen käyttämistä videon toimijan omiin tarkoituksiin.

Lisäksi Lady Gagan liittyminen valmiiseen drag-diskurssiin edesauttaa Petriluden videon leimaamista perinteiseksi dragiksi. Lady Gaga on tunnettu drag-esiintyjien hyödyntämä hahmo, mutta tämän lisäksi myös hänen tähtikuvaansa on liitetty sukupuolinen ambivalenssi. Lady Gagan sukupuolisuus on asetettu kyseenalaiseksi ja häntä on väitetty niin mieheksi kuin transsukupuoliseksikin.⁶ Lisäksi Lady Gaga itse on esiintynyt usein mieheksi pukeutuneena, esimerkiksi konserttitilaisuuksissa sekä *You and I* -kappaleensa musiikkivideolla. Tämä muistuttaa Jacksonin sukupuolista ambivalenssia ja korostaa tapoja, joilla marginaalin hyväksikäyttö myös mahdollistaa uudenlaista

⁶ Internetissä on runsaasti sivustoja, jotka ovat keskittyneet todistamaan, että Lady Gaga on todellisuudessa biologinen mies. Aihetta on myös puitu valtaviiran uutismediassa (ks. esim. Marikar 2009). Nämä sivustot eivät tietenkään todista mitään Lady Gagan sukupuolisuudesta, mutta osoittavat kuitenkin häneen liittyvän sukupuolisen ambivalenssin diskurssin olemassaolon.

⁷ Vastaavasti heteronormatiivinen matriisi liittyy heteronormatiivisen feminiinisuuden ja maskuliinisuuden tiettyihin rumpuihin ja identiteettikategorioihin muodostaen sex/gender/desire -ketjun ja samalla kieltää näiden muuttujien eri yhdistelmät (ks. esim. Butler 2006).

toimijuutta ja tässä tapauksessa erilaista sukupuolen performoimista.

Tunnistettavien historiallisten hahmojen lisäksi myös kulttuurisesti tunnistettavat sukupuolihahmot, kuten EnKoren hyödyntämä drag queen, asettuvat vastaavanlaiseen asemaan. Tällöin viittauskohde jo valmiiksi symbolisoi ambivalenssia ja sukupuolielementtien yhtäaikaista tai niiden välisten rajojen liikkuvuutta.

EnKoren ja Petriluden kohdalla rodullinen toiseus lisäksi helpottaa ja kenties myös mahdollistaa feminiinisen sukupuoliperformanssin. Esimerkiksi aasialaisia miehiä ja homomiehiä on stereotyyppisesti pidetty luontaisesti feminiinisinä ja maskuliinisesti epäonnistuneina (ks. esim. Nemoto 2009, Schacht 2001). Dragin on lisäksi nähty vahvistavan alentavia homouteen liittyviä stereotypioita, jotka ovat osa heteroseksistisiä tulkintoja ja väärinymmärryksiä homoudesta. Esimerkkinä näistä stereotypioista voidaan nähdä juuri mieheyden suhteen ristiriitaiseksi nähty ”liiallinen” feminiinisyys, joka usein yhdistetään homomiehiin ja joka asemoi heidät viallisiksi miehiksi. (Goldie 2001, 128.) Drag-ilmion ja homoseksuaalisuuden yhdistäminen helpottaa videoissa feminiinisuuden hyväksymistä, sillä drag näyttyytöy homomiesten piiriin liittyvänä toimintana ja homomiehet puolestaan luonnostaan feminiinisinä. Näin toimijat asetetaan yhtälöön, jossa sellaiset termit kuin drag queen, etnisyyt, homous ja feminiinisyys toimivat lähestulkoon toistensa synonyymeinä. Kyseiset käsitteet ovat paitsi marginalisoivia, myös osa vaarattomaksi tekemisen taktiikkaa, jolla toimijat ja performanssit voidaan leimata oudoksi ja epänormaaleiksi yksittäistapauksiksi.

Myös Halberstam pohtii naisten maskuliinisuutta yhteydessä seksuaaliseen varianssiin sen sijaan, että soveltaisi maskuliinisuuden kysymyksiä aktiivisesti myös esimerkiksi heteronaisiin (Halberstam 1998, 268). Naismaskuliinisuuden yhdistämistä seksuaaliseen varianssiin vastaa dragin liittäminen yksinoikeudella miehiin ja juuri homomiehiin tai transsukupuolisiin henkilöihin. Tästä huomaamme kuinka poikkeavien sukupuoliperformanssien käyttökelpoisuus, haluttuotto ja potentiaali on kulttuurisesti sidottu tietynlaisiin rumpuihin ja identiteettikategorioihin.⁷ Tämä keinotekoinen eriyttäminen asettaa nämä performanssit yhä kauemmas kulttuuriseen marginaaliin.

Meikkivideoissa osa merkityksistä kuitenkin näyttyytöy helpommin haltuun otettavina myös niihin perinteisesti liitetystä identiteettikategorioista kieltäytyville. YouTubelle ominainen pinnanomaisuus, merkitysten muodostuminen pinnalla, tuottaa suurempaa liikkuvuutta, jonka vuoksi nämä performanssit eivät välttämättä kiinnity taustallaan toimiviin identiteettikategorioihin. Tämän vuoksi ne ovat helpommin haltuun otettavissa, mutta myös helpommin sivuun heitettävissä. Pinnanomaisuus mahdollistaa liikkuvuuden, jossa merkitykset eivät välttämättä kiinnity takanaan oleviin toimijoihin, jolloin toisaalta myös niiden heteronormatiivista sukupuolta horjuttava potentiaali pienenee eikä näyttäydy yhtä tehokkaana.

Videot vastaaninä

Erityisen uusmediaalisen luonteensa, levinneisyytensä ja marginaalin korostumisen vuoksi internet, ja tässä tapauksessa erityisesti YouTube, näyttäytyvät erinomaisina paikkoina tavanomaisista poikkeavien sukupuoliperformanssien toteuttamiselle. Kyseiset performanssit eivät ole hallitsevia YouTuben maailmassa, mutta ne toimivat silti esimerkkeinä tämän järjestelmän sisäisistä heteronormatiivisuutta kyseenalaistavista vastaanäinistä, jotka edustavat toisenlaista tapaa tehdä ja esittää sukupuolta. Tämän lisäksi videot tuovat esiin yhtäaikaisuuden ja päällekkäisyyden tendenssejä. Ne nojaavat postmodernille ominaiseen tyylilliseen liikkuvuuteen ja fragmentoitumiseen, mikä toistuu myös itse käsitteiden sisällä. Heteronormatiiviset sukupuolisuuden käsitteet liikkuvat ja pirstaloituvat, kun videot yhdistelevät feminiinisyyttä ja maskuliinisuutta uusilla ja yllättävillä tavoilla myös ristiin. Näin kuvaan tulevat mukaan myös naismaskuliinisuus ja miesfeminiinisyys, jotka näyttäytyvät perinteisistä poikkeavina sukupuolisuuden muotoina.

Videoiden yhtäaikaistuksiin ja pinnanomaisuuteen viittaavat performanssit edustavat sukupuolen toisin toistamista. Pinnanomaisen luonteensa vuoksi nämä performanssit eivät kuitenkaan välttämättä tarjoa vakaita tai helposti haltuun otettavia identiteettiäpositioita. Sen sijaan ne perustuvat muuntuvuuteen, prossessinomaisuuteen ja liikkuvuuteen, jolloin performanssit eivät välttämättä kiinnity taustallaan oleviin toimijoihin. Pinnanomaisuus tekee kyseisissä videoissa erilaiset sukupuolen merkitsijät helpommin haltuun otettaviksi stabiilien identiteettiäpositioiden luomisen hinnalla. Tähän heijastuu myös laajempi, YouTube-kontekstissa käynnissä oleva rajojen ja mahdollisuuksien ristipaine, jossa toisaalta juuri marginaali mahdollistaa kyseiset performanssit sillä hinnalla, että se yhdistää ne seksuaaliseen ja sukupuoliseen varianssiin ja tekee ne näin vaarattomiksi ja helpommin haltuun otettaviksi.

Käsitteltyt videot ovat vain yksittäisiä esimerkkejä vallitsevaa sukupuolijärjestystä uudelleentulkitsevista videoista YouTuben sisällöllisessä sekametelisopassa. Ne edustavat marginaalia, mutta tuovat olemassaolollaan heteronormatiivisuuden synnyttämiä vastaanäiniä kuuluville ja asettavat kyseenalaiseksi perinteisen sukupuolijärjestyksen itsestäänselvyyden. Videot edustavat mielekkäällä tavalla myös marginaalin sisäistä rajankäyntiä mahdollisuuksien ja rajoitusten välillä. Näin ollen meikkivideot toimivat heteronormatiivisuutta kyseenalaistavina kulttuurituotteina, jotka tuovat ruuduillemme sukupuolien moninaisuudet – drag queenit, naismaskuliiniset naiset ja feminiiniset miehet kaikessa karuudessaan ja keinotekoisessa kauneudessaan.

Lähteet

EnKoreMakeUp: *EnKorinne's Orange Copper and Plum Eye*, <http://www.youtube.com/user/enkoremakeup#p/u/105/2eXIZnmsx7Q> (linkki tarkistettu 30.11.2011).

KandeeJohnson: *This is it! The Michael Jackson Make Up*, <http://www.youtube.com/user/kandeejohnson#p/u/42/IoU4Kqz8Txc> (linkki tarkistettu 30.11.2011).

Petrilude: *Lady GaGa Bad Romance Tutorial*, http://www.youtube.com/watch?v=_EXWP-PwJu88 (linkki tarkistettu 30.11.2011).

Kirjallisuus

Adair, Gilbert (2009) Michael Jackson's face was Klimt as drawn by a plastic surgeon. *The Guardian*, <http://www.guardian.co.uk/music/2009/jun/26/michael-jackson-face> (linkki tarkistettu 1.10.2011).

Burgess, Jean & Greene, Joshua (2009) *YouTube: Online Video and Participatory Culture*. Cambridge: Polity Press.

Butler, Judith (1990) *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. London and New York: Routledge.

Butler, Judith (2006) *Hankala sukupuoli*. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Clarke, Natalie (2009) Did Michael Jackson want to be white? *The Daily Mail*, <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1195843/Did-Michael-Jackson-want-white.html> (linkki tarkistettu 1.10.2011).

Davies, Kathy (2003) Surgical Passing: Or Why Michael Jackson's nose makes 'us' uneasy. *Feminist Theory* vol. 4. <http://fty.sagepub.com/content/4/1/73>, 73–92 (linkki tarkistettu 21.3.2011).

Ginsberg, Elaine K. (1996) *Passing and the Fictions of Identity*. Durham: Duke University Press.

Goldie, Terry (2001) Dragging Out the Queen – Male Femaling and Male Feminism. Teoksessa Nancy Tuana, William Cowling, Maurice Hamington, Greg Johnson & Terrance MacMullan (toim.) *Revealing Male Bodies*. Indiana: Indiana University Press, 125–146.

Halberstam, Judith (1998) *Revealing Female Masculinity*. Durham: Duke University Press.

Halberstam, Judith (2005) *In a Queer Time and Place: Transgender Bodies, Subcultural Lives*. New York: NYU Press.

Jacob, J. & Cerny, C. (2004) Radical Drag Appearances and Identity: The Embodiment of Male Femininity and Social Critique. *Clothing and Textiles Research Journal*, vol. 22:3, 122–134, ctr.sagepub.com/content/22/3/122 (linkki tarkistettu 3.11.2011).

Jameson, Fredric (1991) *Postmodernism, or, The Cultural Logic of Late Capitalism*. London and New York: Verso.

Marikar, Sheila (2009) Lady Gaga Hermaphrodite Rumors 'Ridiculous,' Manager Says. ABC News, <http://abcnews.go.com/Entertainment/story?id=8278249&page=1#.Tt31c3HFnLY> (linkki tarkistettu 10.12.2012).

Mercer, Kobena (1993) Monster Metaphors – Notes on Michael Jackson's Thriller. Teoksessa Simon Frith, Andrew Goodwin & Lawrence Grossberg (toim.) *Sound and Vision: the Music Video Reader*. London and New York: Routledge, 80–94.

Nemoto, Kumiko (2009) *Racing Romance. Love, Power and Desire among Asian American/White Couples*. New Jersey: Rutgers University Press.

Newton, Esther (1979) *Mother Camp: Female Impersonators in America*. Chicago: University of Chicago Press.

Noble, Jean (2003) *Masculinities without Men? Female Masculinity in Twentieth-Century Fictions*. British Columbia: UBC Press.

Raymond, Janice (1994) *The Transsexual Empire: The Making of the She-Male*, 2nd ed., New York: Teachers College Press.

Rossi, Leena-Maija (2002) Ideaalin ja normaalin outo liitto – Heteronormatiivisuuden kuvista televisiomainonnassa. Teoksessa Annamari Vänskä (toim.) *Näkyvä(i)seksi – Tutkimuksia kuvien sukupuolikulttuurista*. Vaasa: Ykkösoffset, 79–111.

Schacht, Steven P. (2001) Turnabout – Gay Drag Queens and the Masculine Embodiment of the Feminine. Teoksessa Nancy Tuana, William Cowling, Maurice Hamington, Greg Johnson & Terrance MacMullan (toim.) *Revealing Male Bodies*. Indiana: Indiana University Press, 155–173.

Strangelove, Michael (2010) *Watching YouTube – Extraordinary Videos by Ordinary People*. Toronto: University of Toronto Press.